

נתונים מפתיעים: בשנת 2021 ירידה במקרי רצח נשים ("פמיסייד"-רצח אישה על רקע מגדרי) בישראל, כולל במגזר הערבי; עלייה ברצח אימהות. כך עולה מזו"ח של התצפית הישראלית על רצח נשים בניגוד לדיווחים הסותרים בכלי התקשורת ובקרב פוליטיקאים.

התצפית הישראלית על רצח נשים (www.israelfemicide.org) הינו גוף שהוקם ב-2020 ידי ד"ר שלוה וייל, חוקרת בכירה בביה"ס לחינוך ע"ש סיימור פוקס באוניברסיטה העברית, אשר שואף להיות הסמכות הרשמית לאיסוף נתונים בתחום. לטענת החוקרים המעורבים בתצפית: "עד היום, לא עיבד אף גוף רשמי את הנתונים על פמיסייד באופן אובייקטיבי ונטול אינטרסים, ואין סטטיסטיקה שיטתית שמפורסמת באופן עקבי מתחילת ינואר ועד סוף דצמבר מדי שנה, לגבי רצח נשים".

דו"ח 2021 הינו דו"ח סיכום שנת 2021 המצביעים על אופטימיות זהירה לגבי רצח על ידי בני זוג וחברי משפחה, אך זעזוע לגבי העלייה ברצח אימהות על ידי בניהן המכונה "מטריסייד" כאשר רבע מהמקרים היו רציחות של אימהות. מספר מקרי הרצח של נשים בישראל בשנת 2021 נמוך ב-24% משיעור רציחות הנשים אשתקד בשיא הקורונה והסגרים.

מהו פמיסייד? פמיסייד הוא רצח אישה בהיותה אישה. לעיתים מתברר בדיעבד שמקרה רצח הוא פמיסייד ולא רצח מקרי או התאבדות, או ההפך, שמה שנחשב כפמיסייד התרחש כתוצאה ממנת יתר או היה התאבדות. מקרים השנה שלא נחשבו כפמיסייד כללו שחרור החשוד, חיסול חשבונות במאפיה, וכן התאבדות.

איסוף הנתונים: מסד הנתונים של התצפית נבנה מתוך מעקב רציף אחר דיווחים באתרי חדשות מקומיים וארציים, שימוש בהתראות גוגל והצלבה עם מאגרי נתונים אחרים של ארגונים. חשוב לציין כי על מנת להתאים את איסוף הנתונים לסטנדרטים בינלאומיים, התצפית אוספת נתונים על מקרי רצח בהם הקורבן היא בגירה מעל גיל 18, ומקרי רצח כתוצאה מתאונות, רשלנות או פלילים אינם כלולים בנתונים. השנה נרצחה נערה בת 17 עמה ניהל רומן גבר בוגר אולם המקרה לא נכלל במסד הנתונים.

הנתונים: בשנת 2021 נרצחו 16 נשים בהיותן נשים (לעומת 21 אשתקד), כאשר בשישה מקרים מדובר בבני זוג, בארבעה מקרים מדובר במטריסייד, בשני מקרים מדובר באחים ובארבעה מקרים עדיין לא ידועה זהות הרוצח. התפלגות הזהות האתנית של הרוצחים דומה לזו של הקורבנות. מקרה אחד התרחש בקרב קהילת העבריים, 44% מהנרצחות היו יהודיות ו-50% מהמגזר הערבי והדרוזי (31% ממוצא ערבי ו-19% ממוצא דרוזי), כאשר ב-2021 הם מהווים 21.1% מהאוכלוסייה הכללית.

רצח נשים במגזר הערבי: בשנת 2021 נצפתה עלייה חדה בנתוני האלימות במגזר הערבי: 125 איש נרצחו, מתוכם 11% נשים. מתוך 13 מקרים של רציחות נשים במגזר הערבי, ששה לא נכללו בנתוני התצפית מאחר ולא התקיימו על רקע פשיעה ולא מגדר. בכל המקרים מהמגזר הערבי שהוכללו בנתוני התצפית, יש חשד לרצח על רקע מה שמכונה "כבוד המשפחה".

זהות הקרבן והרוצח והקשר ביניהם: ברוב המקרים הקורבן הכירה את הרוצח. יחד עם זאת, השנה היו ארבע מקרים בהם שטרם הוכח מי ביצע את המעשה, מתוכם שלושה שלפי העדויות מדובר על "רצח על כבוד המשפחה". מתוך 12 מקרים בהם זהותו של הרוצח ידועה, 42% ממקרי הרצח התבצעו על ידי בני זוג ו-58% על ידי חברי משפחה, מתוכם שליש על ידי בנים (מקרה נוסף של מטריסייד אולי על רקע "כבוד המשפחה" עדיין לא הוכח).

גיל הקורבנות: גיל הנרצחות הממוצע עמד על 45.6. הנרצחת הצעירה ביותר הייתה בת 27, והמבוגרת ביותר הייתה בת 76. גילן הממוצע מהקורבנות מבוגר יותר בהשוואה לשנה שעברה כתוצאה מעלייה חדה במקרי אימהות שנרצחו ע"י בניהן.

כלי הרצח: ברבע מהמקרים השנה נרצחו נשים על ידי סכין. כשליש מהנשים נרצחו ידי אקדח, כשליש על ידי חניקה וב-13% מהמקרים באמצעים אחרים.

היכרות של הרשויות: מתוך 12 מקרים בהם ידועים פרטים על הקשר שבין הקורבן לרוצח, בארבעה מקרים הייתה היכרות מוקדמת של הרשויות (33%). מתוכם בשני מקרים היה ידוע לרשויות על העבר הפסיכיאטרי של הרוצח.

כתבי אישום: נכון להיום הוגשו שמונה כתבי אישום על מקרי פמיסייד (66%). בשלושה מקרים נקבע כי הרוצח אינו כשיר לעמוד לדין. ראוי לציין כי בשנה זו נפסקו גזרי דין משמעותיים חמורים לרוצחים כגון מאסר עולם בנוגע למקרי פמיסייד שהתרחשו השנה וגם בשנים קודמות.

סיבות לירידה בפמיסייד: לטענת דר' וייל: "ייתכנו כמה הסברים לירידה של שיעור רצח נשים בישראל. אחד מהם הוא הפסקת הגבלות הקורונה ותום הסגר. סיבה נוספת היא הסיקור התקשורתי חסר התקדים של רציחות נשים ופעילות משמעותית של ארגוני הנשים. במקביל, חשוב לציין גזרי הדין חמורים שקיבלו כמה מהרוצחים אשר ייתכן ויצרו הרתעה".

לפרטים נוספים: נא לפנות לדר' שלוה וייל-0522523553. Iof@mail.huji.ac.il